

Urheilukielen kuvailmauksista

Monet nykypäivän urheilutoimittajat pyrkivät ilmaisemaan sanottavansa kielikuvia käyttäen, vaikka heidän tavoitteensa eivät ole esteettiset. Ilmeisesti pelkästään asialliset sanonnat tuntuvat liian vaisuilta, ja siksi otetaan avuksi tunneväriltään sopivia kielikuvia. Liika tunteellisuus voi kuitenkin johtaa epäonnistuneisiin, jopa hullunkurisiin kuvailmauksiin. Muutamia esimerkkejä:

»Armoton sekuntiviisari *sinetöi* Rönnlundin voiton», »Sieltä tuleekin Hakulinen *kotkan askelin*» [hiihtäjä!], »Hakulinen *putoaa* sitä mukaa kuin uusia väliaikoja alkaa *tippua*», »Pentti yritti *roikkoa Sixtenin kanssa* . . . mutta sitten hän *lensi tyystin* Sixtenin asettamaan *loukuun*», »Olemme odottaneet, että Puola tulisi *nostamaan päätään*, ehkä kuitenkin kaikkein sopivimmin *naisten hiihdossa*», »*Urheiluhermossa* on vielä täysi jännite yllä».

Käytössä kulunut ja usein jo koomisen tuntuinen on kuva *päänahan nylkemisestä*;

pari esimerkkiä sen käytöstä urheilukielessä: »Selkäuinnissa Gävert oli nopein ja sai *pistää* Lehtosen *päänahan vyöleen*», »Ahosen *päänahka on nyt 195 sentin korkeudessa*» (korkeushyppääjä yrittää viimeistä kertaa tästä korkeudesta). — Urheilukieli näkyy omaksuvan kuvia melkein mistä aihepiiristä tahansa. Kovin juhlavia ovat tällaiseen käyttöön raamatunlauseet: »Valmentajan velvollisuus on takoa poikien päähän *sellainen usko, että se siirtää vuoria*». Kauniilta eivät liioin kuulosta banaalit korttipelisanonnat: puhutaan *valttiässistämme*, kerrotaan *poikiemme iskeneen korttinsa* tai *viimeisen valttinsa pöytään*. Monia liikelämän termejä on etenkin viime aikoina alettu käyttää urheilukielen kuvasanontoina. Osuva ja melko yleinen *moukari-pörssi* mainitaan Nykysuomen sanakirjasakin. Pohja- tai perushintaa merkitsevä *pohjanoteeraus* on niin ikään Nykysuomen sanakirjassa urheiluterminä, mutta sanan ylenmääräinen käyttö ei sil-

ti liene tarpeen. Jokin *vertailu*aika ehkä ajaisi saman asian. »Pörssin» ja »noteerauksen» ohessa puhutaan tavan takaa myös *osakkeista*: »Laurila *parantaa* jatkuvasti *osakkeitaan* kolmannella tilalla».

Yleiskielemme kuvailmauksina jo pahasti kuivahtaneita *meidän heiniä*, *pitempiä korsia* ja *pitkiä kantoja* suositaan jatkuvasti urheilukielessä: »Yhdistetty on auttamattomasti *Larsenin heiniä*», »Grimsby taitaa sittenkin *vetää pitkän korren*», »Aikaisemmin *kantona kaskessa olleet kansainväliset pykälät* on nyt voitettu». — *Aallonpohja* ja *takatalvi* ovat uhkaamassa milloin mitäkin urheilulajia: »Maamme *pikaluistelu on aallonpohjassa*», »Yllätyimme suomalaisen *mäenlaskutaidon äkillisestä takatalvesta*». Mikäli urheilijat taas menestyvät hyvin, sanotaan, että he *pitävät pintansa*, *näyttävät leijonankyntensä* tai peräti *taivaanmerkit*.

Tunnepitoinen liioittelu on ominaista monille urheilukielen kuville. Vaikka olisi kysymys niukastakin voitosta, voidaan häviölle jääneet urheiluotsikoissa silti *murskata*, *musertaa*, *kukistaa*, *nitistää*,

nujertaa, *lyödä*, *peitota*, *päihittää*, *tyrmätä*, *kaataa*, *kastaa* tai *pestä* säälimättömästi: »Koripalloilun A kukisti B:n», »TPS löylytti RU-38:n», »Tottenham tyrmäsi Manchester Unitedin» jne.

Joidenkin maiden urheilijoista käytetään yleisesti kuvailmauksia, jotka jo kuulostavat sovinnaisilta ja kuluneilta. *Sinivalkoisten poikiemme* vastustajina mainitaan milloin *tunturimaan pojat*, milloin *pustan pojat*, harvemmin kai *makaronimaan pojat*. Urheilukieleen näyttävät kotiutuneen niin ikään *Gallian kukko* ja *Sveamamma*.

Ilmeisesti monet aikoinaan tuoreetkin kielikuvat ovat sittemmin jääneet vain tunnepitoisia kuvia etsivän urheilukielen ilmauksiksi. Toisaalta taas sanonnan siirtyminen urheilukieleen on usein edistänyt sen tyylillistä madaltumista. Urheilua ja lehtien urheilupalstoja harrastavan nuorison kieleen tällaiset alatyylin kuvailmaukset helposti juurtuvat ja pyrkivät sitten esiin mm. koululaisten aineissa.

JAAKKO SIVULA